

NORSKE HJEM

LANDETS ENESTE INTERIØRMAGASIN OM GAMLE HUS, BYGNINGSVERN OG RESTAURERING

Ferieparadis
av gjenbruksmaterialer

92
sider tips &
inspirasjon

Nytt liv til
drivhus
fra 1920

Gamlebyen i Fredrikstad:

*Interiør med
historisk sus*

*Vakkert lysthus
i sveitserstil*

Norsk design:
Hans Brattruds
ikoniske Scandia-stol

Maling med lange tradisjoner
-linoljemaling og komposisjonsmaling

Spiker'n

- en funkisperle
ved Lyseren

«Spiker'n», ble bygget som feriehjem for Spikerverkets arbeidere i 1939 og er tegnet av arkitektene Henrik N. Nissen og Gunnar Brynning. Balkongen har et stramt rekkverk med avrundet, asymmetrisk hjørne - typisk for funksjonalismen.

Turen går fra Strømmen og når vi nærmer oss målet, blir landskapet trangere, skogen tettere og møller, kraftverk og sagbruk dukker opp langs veien. Vi er i Enebakk!

Av: Margret Lie Wessel /Akershus bygningsvernssenter

Før sommerferien starter for alvor skal bygningsvern-konsulent Ole Jakob Holt og jeg på befarings i Enebakk. På oppdrag i regi av Akershus bygningsvernssenter skal vi besøke Tone Haug Sulerud. Tone er eier og driver av Spiker'n, tidligere Spigerverkarbeidernes feriehjem. Ved en nedlagt, grønn bensinstasjon tar vi krapt til venstre på en svingete grusvei, østover. Så er vi framme.

ARKITEKTTEGNET FUNKIS- PERLE

Og der ligger det en hvit kasse. Elegant! En funkisperle! Og nedenfor åpenbarer Lyseren seg. Hadde ikke ventet dette!

Stående, smal utvendig lektepanel! flatt tak. Mot syd er vinduene oppdelt i fire store felt, med utgang til en langsgå-

ende balkong. Gelenderet løper stramt langs hele fasaden.

Spiker'n eller Skjeggelia som det den gang het, ble bygget som feriehjem for Spikerverkets arbeidere i 1939. Det var arkitektkontoret Nissen og Brynning som fikk oppdraget, og flere årsverk med dugnadstimer ble lagt ned i byggingen.

Men hvordan kom Nissen og Brynning hit? Arkitekt Henrik N. Nissen etablerte seg i 1931 sammen med Gunnar Brynning og oppførte mange betydelige bygg, først og fremst i Oslo. I 1930- årene tegnet de villaer og leiegårder i overgangen fra klassisisme til funksjonalisme og flere turisthytter for Den Norske Turistforening. Blant deres arbeider er Grünerløkka Folkets hus (1932), Kristinelundveien (15 og 17), Dælenengakomplekset (1932-34), Alders Hvile, Nobels gate 13 og turisthyttene Glitterheim (sammen

Fasaden mot tunet er svært enkel og nærmest monoton, men inngangspartiet og vinduenes asymmetriske plassering gjør den likevel levende.

Akershus bygningsvernssenter

reiser ut på befaringer i Akershus og gir råd om istandsetting og ny bruk av verneverdige bygninger. Første befaring er gratis. De arrangerer kurs for huseiere i blant annet vindusrestaurering og maling. Bygningsvernssenteret gjennomfører enkeltkurs og kursrekker i tradisjonshåndverk for håndverkere.

Les mer på www.mia.no eller på www.facebook.com/bygningsvernssenter

Tone Haug Sulerud eier og driver Spiker'n i dag.

Et gammelt flyfoto som viser feriehemmet med eiendommen som strekker seg ned til Lyseren.

med arkitekt Kristian Biong) og Gjendesheim (1939).

I samme periode tegnet arkitektkontoret en rekke industribygg, kontorbygninger og bolighus for Christiania Spigerverk, og altså Spiker'n. Det var oppgang i stål og jernindustri og direktøren så mulighet for et rekreasjonssted for arbeiderne sine. Direktør Skjelderup ga i alt 15 000 kr av egen lomme til dette feriehemmet før det ble bygget. I dag ville det tilsvare omtrent en halv million!

Konrad Huseby fikk jobben med å sette opp hovedbygningen og fem hytter. For dette skulle han ha kr 36 000. De satte opp sag og brukte tømmer fra egen eiendom. En hvit, 455m² bygning i to etasjer med stor matsal, kjeller med badstue og åtte soverom i 2. etasje. I tillegg ble det bygget hytter.

Hit kom arbeiderne med familiene sine, syke arbeidstakere og pensjonister. Noen av barna fikk tre ukers opphold her.

ILLEGALT TERRENGLØP OG SUNN NORSK KOST

Huset hensetter oss til en annen tid. Her ble det holdt illegalt terrengløp under krigen, «Jøssingstølløpet», som

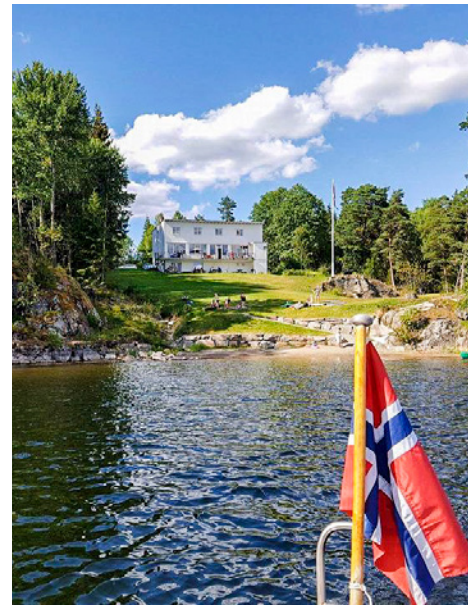
ingen tyskere hadde kjennskap til, og Skjeggelistafetten som kunne samle opp til fem hundre mennesker. Det er ikke vanskelig å forestille seg slåball på vollen, lyden av transistorradio og kanskje trekkspillmusikk på brygga lørdagskvelden.

Og når fru Reidun Borgersen åpnet dørene til matsalen slo matlukta ut og alle strømmet inn til dampende gryter og sunn, norsk kost! Kjøtt ble skaffet lokalt fra Lund gård. De fisket gjedde og abbor, lagde fiskeboller og gjeddekaker.

SETT VINGER PÅ DRØMMENE

Det er helt stille. Men huset er i bruk, det er nymalt og døren er åpen. Tone Haug Sulerud tar imot oss, i treningsklær og hestehale. Vi går inn i matsalen - et stort lyst rom med vinduer mot Lyseren.

Her ligger det madrasser og pledd på gulvet. Svak musikk forteller oss om meditasjon og Yoga. Her, langt ute i Enebakk, tilbys yoga på høyde med tilbudene midt i byen, men med lokal tilnærming: I tillegg tilbys «Eldre i bevegelse, Damenes helsedag, og forebyggende utbrenthet». Tone samarbeider også med Anett Bystrom fra Klinik 1 på

▲ Smalt lektepanel er tidstypisk for funksjonalismen. Dette er bevart på bygningen og vinduene er restaurert.

▼ Det gamle feriehjemmet sett fra Lyseren. For en sommeridyll!

► Dagens bruk er også rekreasjon; sommerkafé, selskapslokaler og overnatting. Her er det Damenes helsedag som arrangeres.

Strømmen om behandlingstilbud på tirsdager.

Hvordan kom du hit, spør vi? Tone forteller at det er mannen hennes som var håndverker her da Spikerverket skulle restaurere bygningen i 2004. Det var han som insisterte på å bruke samme smale lektepanel som arkitektene hadde benyttet- og at gamle vinduer ble istandsatt istedenfor å kjøpe nye. Men, etter flere år med innbrudd og hærverk bestemte styret i Spikerverket seg for å selge huset, i 2011.

– Det året møtte jeg veggen og jeg trengte å gjøre noe annet- noe nytt og meningsfullt. Jeg gikk mange turer i området, og drømte om alt jeg kunne gjøre her, forteller Tone.

Gleden var stor da hun etter lang tid endte med huset!

Tone stråler og forteller om videreutviklingen av Spiker'n, om sommerkafé til båtfolket og utleie i helgene til selskapslighet og overnatting. Om istandsetting av huset og vinduer, av badstue og inngangsdører. 8 soverom med fire køyer i hvert rom, og plass til 80 gjester til bords.

Nå har hun dekket for tre midt i rommet, vi får servert lun salat og ferske rundstykker. Lyset strømmer inn fra vinduene- her er det godt å være. Vi diskuterer utvidelse av kjøkkenet, praktiske og gode valg.

HEIA, HEIA!

Akershus bygningsvernssenter ble invitert for å diskutere ny bruk- men vi er usikre på hva vi kan bidra med her. Det er like viktig å juble! Heie på de som har initiativ og pågangsmot og som får ting til å skje. Heie på ydmykhet for bevaring av en arkitektonisk perle. For ny bruk og for nye verdivalg.

Nede ved vannet venter et skilt med kanoutleie, og i glassmonteret ligger det ametyst og bergkrystallamper til salgs. Her skjer det mange bra ting og parallelle prosesser. Tone har funnet sin vei.

Vi må til slutt takke for oss og kanskje kommer vi tilbake med båt neste gang.

Er det ikke noen som roper «Kom igjen, førstemann uti»? Jeg får lyst på iskrem!

Fra brygga høres «Gamlekara fra Enebakk», og døballen unngår så vidt vår DKW Auto Union fra 1938!

Hr. Holt løfter på hatten og åpner høflig døra til bilen- og jeg stiger inn!

En ting er sikkert, blir det arrangert et fotokurs her over noen dager, så melder jeg meg på.